

Várostervezés és felelősség

Ma pontot teszünk a lapunk hasábjain egy hónapja szinte naponta fölkelhető témára: lezárjuk a városesztétika szegedi kérdéseiről szóló vitát. Nem akarunk „százat” osztani, s ezzel újabb vitaplatformot teremteni, csupán utóhangot szeretnénk mondani hozzá.

Összefoglalás

és kezdeményezés

Mindenekelőtt arról illik szólni az összefoglalóban, hogy Papp Gyulának, a városi tanács vb elnökhelyettesének vitaindító előadása rendkívül őszinte, kezdeményező, konstruktív volt. S ugyanakkor igen célszerű is. A városesztétikának nem az elméleti igazságait hangsúlyozta, hanem gyakorlati fontosságát. Szegedi alkalmazásának eredményeiről, gyengeségeiről és további lehetőségeiről adott tartalmas vázlatot.

Néhány elgondolással valószínűleg fölírta a várost felelősséggel szerető közvéleményt — így mindenképp a Tisza-part rendezésének sürgetésével, a régebbi és az új városkép harmonizálásának témájával, a fénynek — a közvilágításnak, a fényreklámnak, a diszvilágításnak —, mint esztétikai eszköznek a hangsúlyozásával stb.

Az előadás azt bizonyította, hogy a város vezetőinek komoly elképzelései vannak a városkép esztétikusabbá tételére, a realitás határain belül.

Hasznos javaslatok

A vita a továbbiakban is azért váltott ki széles körű érdeklődést, mert konkrét maradt. A hozzászólások más-más oldalról közelítették meg a témát — de nem elméletieskedve, hanem hasznos gyakorlati érzéssel. A javaslatok szinte mind hasz-

nára lehetnek a várostervezőknek. A húsz megjelent cikk tartalmi összefoglalása nehéz lenne, de a fő gondolatokat érdemes összegyűjteni, együtt ismét áttekinteni.

Teljes az egyetértés a tiszai rakpart esztétikus kiépítésének sürgetésében, a Tisza adottságainak teljesebb kihasználásában, hogy valóban a város „főutcája” legyen a folyó, s ahhoz méltóan fejlesszük környezetét.

Szinte minden hozzászóló megerősítette, hogy Szeged sajátos hangulatát meg kell őrizni és arra kell törekedni, hogy a nagy számban épülő új objektumok beleilleszkedjenek ebbe a megkapó és egyedülálló hangulatba. Ezt el lehet érni a hangulatteremtő jellegzetességek megőrzése mellett az új létesítmények elhelyezését, építészeti megoldásokat, színhatásokkal stb.

A vita ismét bizonyította, hogy a szegediek nagy figyelmet fordítanak a terek-

re, parkokra, a város fásítására. Sok értékünket még nem tártunk fel kellőképpen, az esztétikai összhatás javítását fokozó lehetőségek kihasználását használni lehetne kutatni. S ismételn kifejezték a vitázók türelmetlenségüket a város tisztaságával, külső rendjével kapcsolatban.

A vita természetrajza

Ebben az esztendőben a Délmagyarország másodszor nyitott vitát érdemi, az egész várost érintő kérdésről. (Tavasszal a város szellemi arculatáról mondták el véleményüket ugyancsak leg- alább húszan!) Mindkét vitát teljes nyíltság, őszinteség, egészséges türelmetlenség és segíteni akarás jellemezte. S mindkét vita azzal lett teljes, hogy az ügyben hivatalból illetékesek is megszólaltak, s kifejezték azt a készségüket, hogy a tanulságokat a maguk felelős munkájában hasznosítsák.

Ami szerkesztőségünket illeti a vita bonyolításában: két megkésztetett rövidebb hozzászólás kivételével minden beküldött írást közöltünk, lehetőleg teljes terjedelemben és a szerzői fogalmazmány maximális tiszteltetésben tartásával. Nagyobb szavakkal úgy is fogalmazhatnánk: teljes volt a vita demokratizmusa.

Lehetséges, hogy a mai összefoglaló után is számos olvasónknak lenne még gondolata a témához. A vitát befejezni így sem, úgy sem lehet: tovább hullámszik a közvéleményben, a gondolatok pedig nyilvánvalóan városvezetők, városrendezők, városépítők asztalára kerülnek, hogy majd testet öltsenek. Formálisan azonban egyszerű csak le kell zárni a legtermékenyebb vitát is. Akiknek mondanivalója ezután érik meg eljuttathatják a városi tanács illetékes osztályához.

Befejezésül még egy szerkesztőségi tanulságot is hadd fogalmazunk meg: Ismételtén meggyőződöttünk arról, hogy érdemes komoly, közérdekű témák felett vitát nyitni, kezdeményezni. Ez arra ösztönöz bennünket, hogy a jövőben is éljünk olvasóink vitakészségével, ezzel is vonzóbbá, érdekesebbé, olvasmányosabbá téve a Délmagyarországot.

történelmi emlékeztető

1944.

december

1-2.

DÉLMAGYARORSZÁG

A NAP HÍREI: AZ OROSZ SEREGEK KASSA KÖZELÉBE, ÉRTEK ÉS MÉLYEN BETÖRTEK A DUNÁNTÚLRA — LUXEMBURG HŐSIESEN ELLENÁLL A NÁCI RÉMURALOMNAK — NAGYSZABÁSÚ LÉGITÁMADÁS A JAPÁN FÓVÁROS ELLEN — CHURCHILL 70 ÉVES.

A szájhős

— fogságban

Metz elfoglalása után Dunker SS-tábornok a francia fogságba került. Fogságba jutásának körülményei azonban külön figyelemre tarthatnak számot, mert nagy mértékben rávilágítanak a német magasrangú katonák felfogására. Dunker volt ugyan az, aki a város ostromának megkezdése előtt úgy nyilatkozott, hogy „ez a szó: kapituláció, nem foglalhat helyet a német katonaszótárban”. Mégis ő volt az, aki a szövetségesek ostroma alkalmával egy söraktár pincéjében bújt meg törzskarával és az előnyomuló franciáknak egyetlen puskalövés nélkül adta meg magát. Amikor a fogságba került német tisztakat a szövetségesek tisztikara előkényen ebédre látta vendégül, akkor több német tiszt, köztük Mayer tábornok kijelentette, hogy nem hajlandó ahhoz az asztalhoz leülni, ahol Dunker SS-tábornok helyet foglal.

Lehetséges, hogy a mai összefoglaló után is számos olvasónknak lenne még gondolata a témához. A vitát befejezni így sem, úgy sem lehet: tovább hullámszik a közvéleményben, a gondolatok pedig nyilvánvalóan városvezetők, városrendezők, városépítők asztalára kerülnek, hogy majd testet öltsenek. Formálisan azonban egyszerű csak le kell zárni a legtermékenyebb vitát is. Akiknek mondanivalója ezután érik meg eljuttathatják a városi tanács illetékes osztályához.

Befejezésül még egy szerkesztőségi tanulságot is hadd fogalmazunk meg: Ismételtén meggyőződöttünk arról, hogy érdemes komoly, közérdekű témák felett vitát nyitni, kezdeményezni. Ez arra ösztönöz bennünket, hogy a jövőben is éljünk olvasóink vitakészségével, ezzel is vonzóbbá, érdekesebbé, olvasmányosabbá téve a Délmagyarországot.

„Gáz” a gáz körül

A szegedi gázgyár súlyos nehézségekkel küzd. Naponta 6 vagon szén szükségletével szemben alig számíthat arra, hogy szénkészletét kiegészítse, s ilyen körülmények között legfeljebb december közepéig tud eleget tenni a villany- és gázszolgáltatásnak. A gázgyár vezetősége úgy határozott, hogy — amennyiben a városi hatóság hozzájárulását megszerzi — a jövő héttől kezdve beszünteti a gázszolgáltatást, hogy ezzel a villanyszolgáltatás időtartamát kitolhassák. Remélik, hogy az orosz katonai parancsnokságok segítségével a szénbeszerzés problémája megoldódik.

Újabb

maximálás

A város a közellátás biztosítása érdekében próba-

képpen elrendelte egyes élelmiszcikkek maximális árának megszüntetését. Azonban az árak felszabadításával egyesek a közellátás rovására visszaéltek, s indokolatlanul magas árakat szabtak meg.

Az új maximált árakból: hízott liba, kacsa kilónként elősúlyban 6 pengő, tisztítva 7 pengő, sovány liba, kacsa kilója 4 pengő, tisztítva 5 pengő, csirke, tyúk, pulyka 4 pengő, tisztítva 5 pengő, a tojás darabja 80 fillér.

Kultúrbotrány az aulában

Egy Szegeden teljesen ismeretlen artístacsoport műkedvelő előadást rendezett. Orosz tiszteket és katonákat toboroztak azzal az ürügyel, hogy magyar—orsz kultúrkapcsolatokat propagálnak. A belépőjegyeket 6 pengőtől 25 pengőig terjedő áron, illetőleg az orosz katonáknak 5 rubelért árusították.

A szombati előadás még csak lement valahogy, bár a közönség megdöbbenve és méltó fölháborodással távozott, a vasárnapi előadás azonban a műkedvelő énekesnő próbálkozása alatt egy orosz tiszt felállt és felszóltatta katonatársait, hogy hagyják el az aulát, mert az, amit itt eléjük tájálnak, nem egyéb izléstelen és ostoba vándorcirkuszi nivóú előadásnál. Kijelentette azt is, hogy a magas belépődíjat illetéktelenül és ellenérték nélkül csalták ki a közönség zsebéből. A katonák, s a közönség legnagyobb része erre felugrott és zajos méltatlankodás közben elhagyta az aulát.

Nem szabad Szegeden előfordulni annak, hogy egy Gyurek Ferenc nevezetű, magát igazgatónak nevező vándorkomédiás három nőből és két gyermekből, valamint egy kutyaiból álló társulatával ilyen kultúrmerényletet vigyen véghez és ilyen rossz színben tüntesse fel az orosz hadsereg tagjai előtt a magyar előadóművészetet.

Perújrafelvétel?

A Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat szállítási üzemeveségéből 10—12 gépkocsivezető jött panaszra szerkesztőségünkhöz. Béréssel kapcsolatos problémákat taglaltak. Akarva, akaratlan megrövidülnek a keresetükben. Legfőbb azonban valamennyiüknek a bánásmód, amelyben részelteti őket Kuba Endre, a szállítási egység vezetője. Panaszokkal hiába fordulnak bárhová, azokat kivizsgálásra visszaküldik a szállítási egység vezetőjének, s végül a panasztevők járnak rosszul. A panaszos „pilóták” meglátása szerint Kuba Endrének vannak „futtatott” emberei, akik egy gyékényen árulnak vele.

A panasztevők felidéztek egy olyan közlekedési balesetet, amely tavaly szeptember 1-én történt, délután háromnegyed hatkor az Algyői úton. Az AD 01—71-es rendszámú személygépkocsival árokba borult a „pilóta” négy utasával.

— Mire a rendőrfőnök kiért, a sérült utasok elhagyták a helyszínt, mert volt rá okuk — hangsúlyozta az egyik panaszos.

— Persze, mert a gépkocsit valójában Kuba Endrének az egyik beosztottja vezette, akinek nem volt jogosítványa, s még ki sem aludta magát az előtte való bányászati ünnepség után — toldotta meg egy másik.

— A kocsiiban ült a gépkocsit tulajdonképpen vezetője is, aki magára vállalta, hogy a vádlottak padjára üljön — hangoztatták szinte mindannyian.

Számomra ez a motívum, ha úgy tetszik, „perújrafelvétel” látszott a legizgalmasabbnak. Visszalapoztam a balesettel kapcsolatos rendőri jelentést a helyszíni vizsgálatról, s a büntető per anyagát is áttanulmányoztam mind az első, mind a második fajú bíróságon. Vegyük sorra a történetet. A rendőri jelentés szerint a gépkocsit Kovács András Algyői, Temető utca 3. szám alatti lakos vezette. Hátrafordult a beszélgető utasokhoz, miközben a kocsi balra tért, majd jobbra rántotta a kormányt, elvesztette uralmát a vezetést felett, s emiatt borultak az árokba. Súlyos sérülést szenvedett Szógi Magdolna kisteleki, Szécsi utca 15. szám alatti lakos. Berkó Ferencné vállalati adminisztrátornak a vállperece tört el. A többiek sérülése jelentéktelen volt.

A gépkocsi vezetője foglalkozás körében elkövetett súlyos testi sértést okozó gondatlan veszélyeztetés miatt

Rendet kell teremteni!

került a vádlottak padjára. Az igazságügyi és gépjárműszakértők a karambol előtt bekövetkezett műszaki hibára vezették vissza a balesetet, s a gépkocsi vezetőjét már első fokon felmentette a bírság az ellene emelt vád alól. Az ügyész azonban fellebbezési óvást jelentett be. Kérte a bizonyítás elrendelését, továbbá a vádlott büntetésének megállapítását, valamint büntetés kiszabását. A második fokú bíróság a fellebbezési óvást nem tartotta alaposnak. Az első fokú bíróságnak a bizonyítások mérlegelésén nyugvó érdemi döntését fogadta el helyesnek, és tartotta a vádlott felmentését törvényesnek.

Az ügy ezzel lényegében lezárult. Cseppnyi adat nem merült fel, hogy a gépkocsit akkor nem Kovács vezette volna. Igaz, a balesetet követően a sérült utasok pontosan egy hónapra tettek tanúvallomást a rendőrségen. Ez pedig nagy idő... Tény: közülük senki nem került betegállományba. A klinikákra jártak ambuláns kezelésre. Berkó Ferencné törött vállal állt munkába. Kuba ezt engedte, mert Berkóé a klinikáról vitt papírt, hogy inkább jót tesz neki a mozgás, mint a fekvés. A baleset körülményeit vizsgálva Berkóé elzárkózott előltem véleményével, a férje sem akart visszaemlékezni már semmire. Annyi bizonyos, hogy a panaszos gépkocsivezetők a kocsi akkori utasait elhallgatással vádolják, minden sérelmükkel pedig Kuba Endre ellen fordultak, mint aki az ügy eltussolója volt.

Való igaz, hogy a Munka Törvénykönyv idevonatkozó szabályai szerint Berkóénak munkaképes állapotban kellett volna munkahelyén megjelenni. Ezt ellenőrizni a munkáltató kötelessége lett volna az állítólagos klinikai papír mellett is. Az üzemorvos, vagy a rendelőlöntézet főorvos felülvizsgálatával engedélyvel lehetett volna csak Berkóéval foglalkoztatni. Ezt elmulasztva, a munkajogi szabálysértésért 3 ezer forintig terjedő bírságot lehet kiszabni, mert hiszen ki vállalhata volna a további felelősséget Berkóé egészségi állapotáért. Erdemi munkát nem is végezhetett, s hetekig elnézték „ott létét” az íróasztal mellett.

Ennyit erről. Viszont miért csak most, több mint egy

év eltelte után rukkoltak elő a panaszosok ezzel az ügygel? Jöhettek volna szerkesztőségünkbe akkor is, meghallgattuk volna őket. Előkerültek az ellenük indított — sajnós, akthalmot kitevő — fegyelmi eljárások jegyzőkönyvei. Valamennyien „sárosak” ilyesmikért: hanyag munkavégzés, gépkocsi jogtalan használata, ittas vezetés, műszaki szemle elmulasztása, esetenként nagyobb mennyiségű benzin- és olajjegy hiánya, a menetlételen a valóságától eltérő adatok, vétke kötelezettségszegés, a kötelező oktatásról távollmaradás, lopás stb. Véltem igaznak ezek a tények szorítják háttérbe, azaz mostani magatartásukkal lehetetlenné teszik munkahelyük jó légkörének kialakítását. Az üzemvezető pedig egyik kézzel végzi nem kis felelősséggel járó munkáját, a másikkal védekezik a rágalmak ellen. S lehet ilyen légkörben dolgozni? Aligha. Előbb rendet kell teremteni!

Lódi Ferenc

Dobozy Imre:

Újra lehet kezdeni

40.
— Hát igen — mondja Deső — német nincs, bor van.
— A hadnagy tanácstalan, hátrafelé nézeget, ahonnan jöttek, végül odaszól Desőnek.
— Egy pohár bort adjunk fejünk — mondja Deső.
— Adjatok — mondja Géza. — Én addig bekötözöm a határvadászt.
Töltögtünk mint a csaposok, ahányan vagyunk, de minket nem bízhatnak, nem akarnak koccintani velünk. Tíz percig se tart az egész, a hadnagy int, a szakasz nekivág a hegnek, legyezőformán szétterülve a szőlők között.
— Velünk mi lesz? — kérdi családostan Fésüs Járó.
— A fenébe is — bámul Gallai —, a fegyvereket is itt hagyták, ha kedvünk szottyanna, beléjük durranthatnánk.
Sorki kiáll az ajtó elé, tele lopó a kezében, lebugyogtatja az egészét, anélkül, hogy egyet is nyelne.
— Ez az egész? — Vigyorogva néz körül. — Kár volt betójni, főhadnagy úr alázatosan. Ha ez így megy, én máma még egypárszor fogságba esnék.
— Ez a szakasz — mondja Deső — valamelyik nagyobb gárdaegységhez

tartozik. A visszavonulás közben elszakadt német—magyar szörványt vadászta, mással nem törődik.
— De rólunk mit mondtak?
— Várjunk itt, fegyver ne legyen nálunk. Egy történet se. Majd jön a következő hullám, összeszednek bennünket. Vagy ha sürgős, monda, a hadnagy, menjünk be a városba, jelentkezzünk a parancsnokságon.
— Van már parancsnokság?
— Honnan tudjam?
— Nyavalyát sürgős — mondja Gallai. — Különbösen is, ha elszelleltünk innen, nem ettem meszt, jelentkeznünk.
— De ez a rohadt egyenruha!
— Sorki, mi van a kastélyban? Körülnéztél?
— Fülöncsíptek, mielőtt betettem volna a lábam.
— Gyerünk — mondja Fésüs Járó. — Látjátok, nem esznek meg benneteket. Az se baj, ha így találkoznak velük. Csak arra kérlek, Kálmán, rögtön mondd meg nekik, hogy én kommunista vagyok, és felelek érteket.
Géza még kötözi a határvadászt.
— Tudsz jární? — kérdi a katonától.
Az hálásan néz rá. Nem hagyjuk itt.
— Eddig is elvergődtem, főhadnagy úr. Vágot magamnak egy botot, nem ízes itt semmi hiba.
— Van itt apámnak egy kampósbotja — mondja Géza —, mindjárt megkeresem.
Felegyenesedik, derekát tapogatja.
— Izomlövés — mondja nyögve. — Átszaladt rajta a golyó, ez a szerencse. Ultrasteptyes pakolást tettem rá, de ha baj lesz, injekcióm is van.
Deső felmarkol néhány fegyvert a halomból.

— Hordjuk be. Rázárunk az ajtót, ha kell, el tudjunk számolni vele.
— A hullákkal mi legyen?
— Valahol majd jelentjük, hogy el kell földeni őket.
— És most? Merre?
Gallai káromkodik.
— A kastélyba, az istenit. Már elfelejtettétek?
Dehogy felejtettük. Futnék, ledobálna a nyugós öltözeteket, hamar civilebe bújni, és be a városba, bánom is én most, mi mindennel kell szembenézni.
Hirtelen katonák rajznak ki a kastélyból, zásokokat, képeket, mindenféle formájú üveget, kockás angol plédeket, egész sonkákat cipelve, micsoda zsvívbásár, gyorsan, az istenit, vissza a kazlak közé, de késő, sorozat cserdül a fejünk felett. Egy-kettő, körülögnak, fegyvercsővel lökdöcskölnek, fel a kezet, Deső hasztalan magyaráz nekik valamit, a kezére ütnek, tartsa már fel, ne járjon a szája. Ebből beleszünk.
Rémes percek, vitustána a tujabokrok között, körülöngnek minket, vitatkoznak egymással, velük forgunk ahogy mérgesen kerülgetnek, orrom tele égett puskaporzaggal, mi lesz most, Fésüs Járó is csak fátogat, egyéb nem telik tőle. Végre előkerül a kastélyból egy középkorú, nem egészen józan altiszt. Elvezi a helyzetet, ölébe pottyantunk, oficirt mondogat utálkozva, ezt én is értem, hát mégis ez a legelső, tudtukra adni, megnyirve gyűlölik az ellenséges tiszteket. Kóp egyet, pontosan megélezoza Deső csizmája szárát, és káromkodik.
— Disznó fasiztálok vagyunk — mondja Deső —, ez a véleményem.
— Hülyeség. Honnan veszi?
— Kérdezd meg tőle.
— Te érted a nyelvet, na csak gyorsan...
(Folytatjuk.)